

Grønn konkurransekraft i Trondheimsregionen

Forfattere: Marie Bysveen, Petter Støa (SINTEF) og Chin-Yu Lee, Astrid Haugslett (Trondheim Kommune)

Norge vil bygge **Grønn Konkurransekraft** for å:

- kutte klimagassutslipp
- øke verdiskapingen
- sikre høy sysselsetting

Skal vi lykkes med et grønt skifte må vi omsette politiske diskusjoner og intensjoner til konkret politikk. Det betyr at næringslivet må gjennom en transisjon fra økonomisk aktivitet som slipper ut klimagasser til en som fremmer FNs bærekraftsmål. Dette er både en stor utfordring og en stor mulighet for Trondheimsregionen.

EU står samlet om en ambisiøs “European Green Deal” som konkretiserer og setter fart på det grønne skiftet. Aksjoner og felles føringer på europeisk nivå setter en standard for et marked med en økonomisk styrke som vil føre til endring. “European Green Deal” setter klare politisk mål og følger opp med lovreguleringer, styring av tunge investeringsporteføljer, føringer for bruk av offentlige investeringer og krav til en “just transition” hvor ingen skal stå igjen som tapere. Med andre ord: Det grønne skiftet skal gjennomføres.

Det grønne skiftet har fokus både i Regjeringens og NHOs perspektivmeldinger. Omfang og mulighetsrom er utredet og diskutert i rapporten “Grønn Konkurransekraft” med detaljerte konkretiseringer. NHO fulgte sammen med SINTEF opp sin perspektivmelding med 5 rapporter som svarer ut et

spissformulert spørsmål knyttet til det grønne skiftet: Hva skal vi leve av når olje tar slutt? Svaret er et grønt næringsliv tuftet på bærekraftsmålene. Rapportene peker på store mulighetsrom for alternativer til tradisjonell olje- og gassvirksomhet, og er en slags meny som regionen kan hente inspirasjon fra. Transisjonen går ikke av seg selv, den vil kreve hardt arbeid og et tett samspill mellom næringsliv, myndigheter og forskere for å skape gode regionale løsninger med et globalt eksportpotensial. Politikken kan gjerne formes nasjonalt, men jobben må gjøres regionalt og med blikket løftet globalt.

Nasjonal, Europeisk og delvis global enighet om målet åpner et stort marked for grønne produkter og tjenester. Om vi skaper gode løsninger hos oss er potensialet stort for å bidra positivt i et globalt klimaperspektiv og å få etablert en ny norsk eksport.

Sett i det globale perspektivet, mye tvunget fram av at næringer som skal erstatte olje og gass må være eksportrettet, vil regionen fort bli liten med tanke på tilstrekkelig konkurransekraft. For å sikre dette er det naturlig å tenke samspill med andre regioner i Norge (eller Europa) for å skape enheter som i sum er bærekraftige globalt. Sannsynligheten for å lykkes vil øke, og selv bare en andel av en stor verdikjede vil bidra til arbeidsplasser og verdiskaping regionalt. NHO/SINTEF rapportene gir ingen fasit eller garantert suksess, men er gjennomtenkte og konkrete utgangspunkt for grønne næringsinitiativ i regionen.

Covid-19 pandemien er en aktuell og akutt krise som utfordrer hvordan vi tenker om framtiden. Den røkker ikke ved viktigheten av målet om et grønt skifte, men skaper en dynamikk som heller utvider mulighetsrommet for hvordan og hvor raskt vi kan realisere en nødvendig, bærekraftig omstilling.

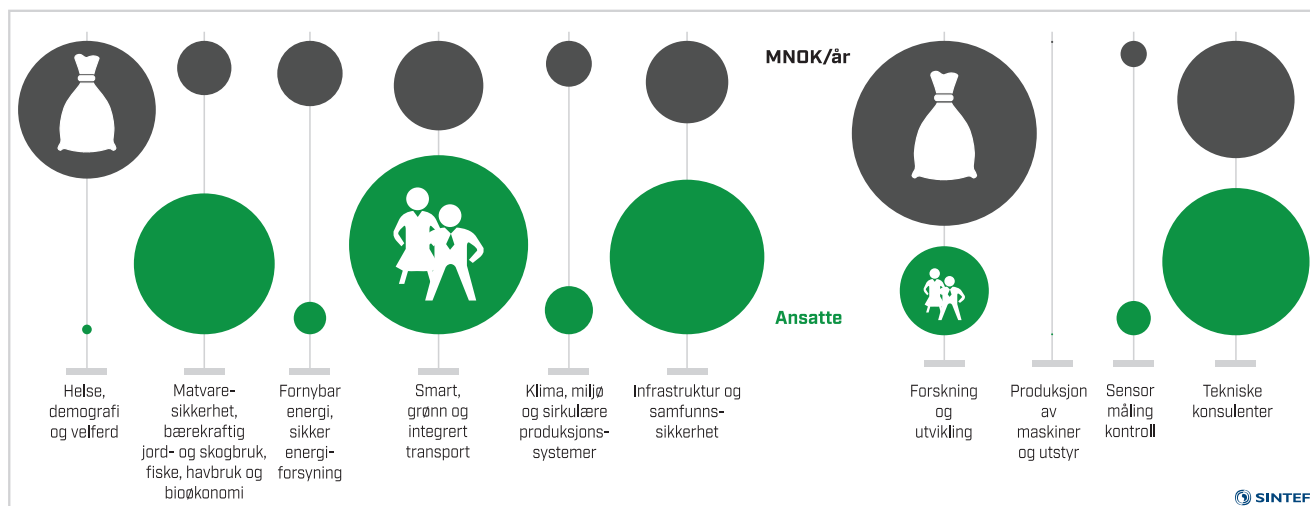
Hva finnes av Grønn Konkurransekraft i Trondheimsregionen ?

SINTEF har gjennomført følgende to oppdrag for Trondheimsregionen og Trondheim kommune:

- Kartlegging av Grønn konkurransekraft i Trondheimsregionen
- Nye verdikjeder i Trondheimsregionen

Prosjektens målsetting var å legge et grunnlag for bærekraftig vekst (miljømessig, økonomisk og sosialt) for næringslivet. Tema som belyses er hvilke mulighetsrom, forretningsmuligheter og fortrinn som Trondheimsregionen har. Det er gjennomført en kvalitativ og kvantitativ kartlegging av bransjer og bedrifter i regionen relevant for grønn konkurransekraft. Dette inkluderer utvikling av ny metodikk for å måle grønn konkurransekraft over tid.

Kartleggingen av nye verdikjeder baserer seg på NHO/SINTEF arbeidet «Veikart for Fremtidens Næringsliv». Gjennom workshops og dialog med forskere og næringsliv, ble det laget en bruttoliste på ca. 70 ideer. Disse har så vært evaluert i forhold til markedsmuligheter, teknologisk status og FNs bærekraftsmål. For å måle størrelsen på næringslivet i Trondheimsregionen innenfor disse verdikjedene, ble NACE-kodene identifisert for de bedriftene som nevnes i rapporten.

Tallmateriale i figurene - Status per 2020.

Følgende sentrale funn kom ut av intervjuer med sentrale næringslivsaktører i regionen:

- Vi har et regionalt næringsliv med grønne ambisjoner
- Det er ny dynamikk og muligheter etter sammenslåing til et fylke
- Vi har noen verdensledende sektorer/næringer
- Offentlig sektor har en viktig rolle – men kan bli bedre
- Kunnskapsmiljøene er viktige for å utvikle næringslivet, men utnyttes potensialet?
- Klima- og miljøkrav sees på som muligheter – ikke som en risiko
- Bankene er viktige, de vil sette krav – og er i ferd med å utvikle et rammeverk

Hvorfor og hvordan måle grønn konkurransekraft over tid ?

For å sikre progresjon mot et mål er det viktig å følge opp for å se om en er på rett vei. SINTEF har sett på ulike internasjonale målingssystemer der økonomiske og miljømessige faktorer blir kvantifisert, og anbefaler å bruke følgende 15 indikatorer innen fem kategorier for å måle grønn konkurransekraft. I tillegg anbefales seks indikatorer som gir bakgrunnsinformasjon om regionen. Datatilgjengelighet varierer, men robustheten i de foreslåtte metodene for å estimere indikatorene er vurdert som bra nok:

Økonomi og miljø

- Klimagassutslipp per verdiskaping, direkte, tonn per kr
- Klimagassutslipp per verdiskaping, indirekte, tonn per kr
- Andel av fornybar energi, direkte, % totalt energiforbruk

Økonomisk struktur

- Andel av bedrifter/regionens verdiskaping som er del av nye grønne verdikjeder, % total verdiskaping i regionen
- Andel av bedrifter/regionens verdiskaping direkte og indirekte avhengig av olje og gassindustri, % total verdiskaping i regionen
- Grønne/sirkulære klynger, kvalitativ analyse
- Kan nåværende industri brukes til produksjon av grønne varer og tjenester, kvalitativ analyse

Arbeidsmarked og befolkning

- Andel jobber i nye grønne verdikjeder, % av total sysselsetting
- Befolkningens holdning til klima- og miljøtiltak, opptak av lav-utslipps transportløsninger, kvalitative analyse

Teknologi og innovasjon

- Miljørelatert F&U budsjett fra regjeringen, andel av totalt F&U budsjett
- Miljørelaterte F&U prosjekter, andel av totalt pågående F&U prosjekt i regionen

Grønne strategier

- Bærekraftige investeringsvilkår, kvalitativ analyse
- Bærekraftige investeringsstrategier, kvalitativ analyse
- Bærekraftige investeringer, andel av totale offentlige investeringer
- Miljørelaterte skatter, andel av totale skatteinntekter

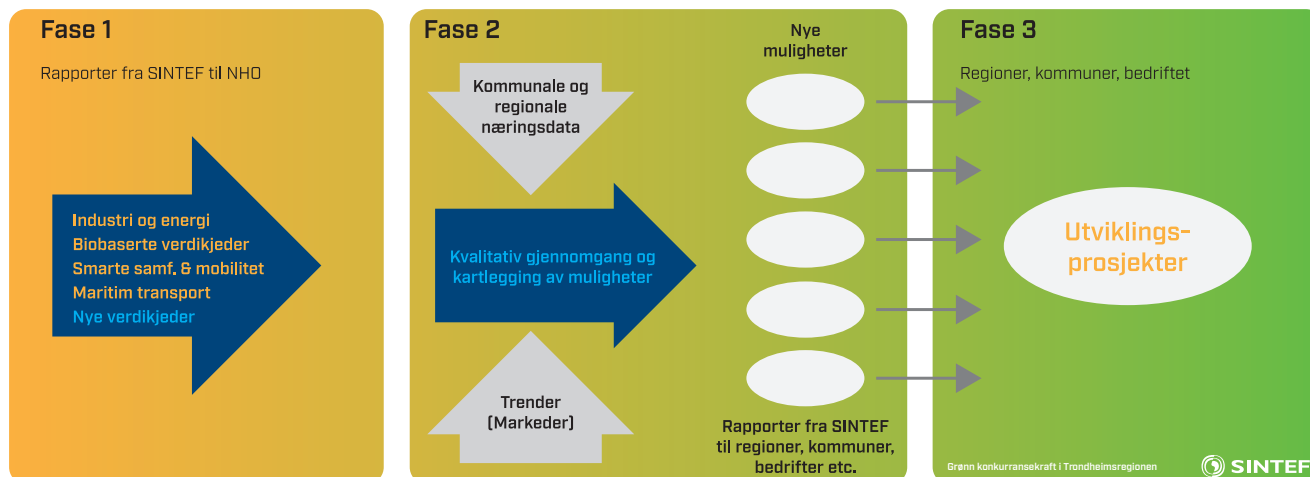

Bakgrunnsinformasjon

- Total befolkning, antall personer
- Befolkningsvekst, %
- BNP per innbygger, million kr/innbygger
- Verdiskaping/sysselsetting jord-, skog- og havbruk, % total verdiskaping/sysselsetting i regionen
- Verdiskaping/sysselsetting industri, % total verdiskaping/sysselsetting i regionen
- Verdiskaping/sysselsetting tjenestenæringer, % total verdiskaping/sysselsetting i regionen

Komme i gang – og veien videre

Dette arbeidet, sammen med NHO/SINTEF arbeidet danner et godt kunnskapsgrunnlag for arbeid med ny “Strategisk næringsplan for Trondheimsregionen” og videre arbeid med regional grønn konkurransekraft. Ved å være en nasjonal pilot ønsker Trondheim kommune å styrke regional tilnærming i henhold til nasjonale og Europeiske initiativer. Figuren under illustrerer dette (begge SINTEF-prosjektene for Trondheimsregionen ligger i ‘Fase 2’ i figuren):

Mulighetsrom for videre arbeid

Helt konkret foreslås følgende i videre arbeid:

- Analysere hver av NHO/SINTEF-rapportene (se 'Fase 1' i figuren) for Trondheimsregionen spesielt, og trekke ut nye muligheter av disse. Dette kan også gjøres for andre regioner i landet, som igjen kan se dette i sammenheng for større verdikjeder og forretningsmuligheter. NHO/SINTEF-rapporten 'Nye verdikjeder' kan sees som en pilot som allerede har blitt gjennomført for Trondheimsregionen.
- Avhold workshops for å gjennomgå listen med foreslåtte indikatorer og analyser disse for videre konkretisering ved å se på utvalgte verdikjeder.
- Parallelt med "European Green Deal" vil det være fornuftig å gjøre et arbeid i 2020 og 2021 for Trondheimsregionen, med mulighet for å utvikle en egen Green Deal for regionen som speiler EUs grønne vekststrategi.
- Gjøre en tilsvarende analyse for hele Trøndelag. Da vil man kunne få inn viktige næringer innen havbruk, samt industri i regionen.
- Gjøre en vurdering av alle verdikjeder som kommer frem i det andre SINTEF-prosjektet for Trondheimsregionen, inklusive bruk av nytt indikatorsystem, for så å fokusere innsatsen på noen få verdikjeder.
- Vurdere koblingsmuligheter for de foreslåtte 24 Nye verdikjeder i den nasjonale NHO/SINTEF rapporten, for å fokusere på Trondheimsregionens nasjonale rolle samt samarbeid mellom Trondheimsregionen og andre regioner.

Hovedrapport:

'Kartlegging av grønn konkurransekraft i Trondheimsregionen – Status for bransjer og bedrifter, samt forslag til hvordan måle over tid'

Forfattere: Marie Bysveen, Kirsten S. Wiebe, Petter Støa, Lene L. Johansen – SINTEF

Oppdragsgivere: Trondheim kommune og Trondheimsregionen

Kontaktpersoner hos oppdragsgiverne: Chin-Yu Lee, Miljøenheten i Trondheim kommune og Astrid Haugslett, Trondheimsregionen